

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTĂ BISERICESCĂ, ȘCOLARĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

ABONAMENTUL:

Pe un an — — — — — 40 Lei.

Pe jumătate de an — — — — — 20 Lei.

Împare odată la săptămână:

DUMINECA.

REDACTIA ȘI ADMINISTRAȚIA:

Arad, Strada EMINESCU Nr. 35.

Telefon pentru oraș și județ Nr. 266.

Cuvântare

rostită de Prea Cucernicia Sa, părintele protopresbiter, ases. ref. cons. MIHAIU PĂCĂȚIAN, la deschiderea sesiunii ordinare a sinodului eparhial ARADAN din 1925.

Preastimaților domni deputați!

În temeiul §§-lor 118. și 121. p. 11. din Statutul-Organic am fost chemat să conduc împreună cu Consistorul treburile eparhiei Aradului pe timpul văduviei scaunului episcopesc, în calitate de președinte al Consistorului.

Iar în baza §-lui 92. din acelaș Statut, mi-a revenit sarcina onorifică, să conduc și desbaterile acestui Sinod eparhial, în calitate de președint

Deci mulțumind lui Dumnezeu că ne-a învrednicit a ne întruni iarăș în Sinodul ordinar al eparhiei noastre, Vă salut, domnilor deputați, cu creștineasca salutare „Hristos a înviat!

Dela ultima întrunire a sinodului nostru eparhial, precum știți cu toții, eparhia Aradului a îndurat o tristă și prea dureroasă pierdere prin încetarea din viață a Preasfințitului nostru episcop Ioan I. Papp, care timp de 22 ani a condus destinele diecezei cu multă înțelepciune, demnitate și zel apostolesc; care constituie o figură distinsă și reprezentativă în luptele noastre naționale și în munca neobosită pentru dezvoltarea și întărirea vieții religioase morale, culturale și economice a poporului nostru dreptcredincios din această eparhie.

Ca un adevărat ostaș alui Hristos a rămas până la ultima răsufflare la postul său, să-și apere cetatea încredințată lui.

Caracter deschis, sincer, rezoluț, independent, iubitor de adevăr, gata de muncă tăcută și serioasă, ne făcând mult lux de cuvinte, bun chivernișitor al averilor eparhiale, bun păzitor al constituției noastre bisericesti și condus de viul interes pentru soarta clerului și poporului.

A practicat un larg și binefăcător altruism, închinându-și tot sufletul și toată averea, bisericii și neamului său, pe care l-a iubit cu tot libovul sufletului său.

N-a fost omul teoriilor, ci al acțiunilor; n-a fost omul planurilor sterile, ci al faptelor bune și folositoare.

Preasfințitul episcop Ioan I. Papp, prin viața și faptele sale nobile și bogate, s'a făcut vrednic de dragostea și recunoștința tuturor oamenilor de bine.

Deci Vă rog, domnilor deputați, să dăm expresiune viilor noastre regrete și omagiului nostru pios prin sculare și să zicem: „Dumnezeu să-l ierte și să-l odihnească cu dreptii!“

Domnilor deputați!

Trebuie să remarcăm, ca un eveniment istoric epocal în viața noastră bisericască faptul îmbucurător, că după o muncă grea de 5 ani, ne-a învrednicit Dumnezeu, să vedem realizată unificarea bisericii ortodoxe române prin votarea Statutului pentru organizarea acestei biserici.

Una am fost sufletește și până acum; dar am avut diferite rânduieli, cari ne-au despărțit unii de alții.

Prin votarea legii de unificare au dispărut și aceste diferențe externe.

Unificarea s'a făcut pe temeiul Statutului-Organic.

Această unificare va fi chemată să întărească și mai mult legătura sufletească dintre toți fiii neamului de aceeași credință și limbă.

Acum întreaga Biserică ortodoxă română din România întregită î-și va regula, administra și conduce afacerile sale prin factorii săi constituționali, după forma reprezentativă.

Trebuie însă să accentuăm deosebit, că prosperarea bisericii, după cuvintele Marelui Arhiepiscop Șaguna, „este condiționată dela neimpedecata funcționare a tuturor elementelor personali și social din organismul bisericii“; este condiționată dela conlucrarea armonioasă a clerului și poporului, precum și a tuturor cor-

porațiunilor bisericești, de sus până jos la parohie.

Biserica ortodoxă română nu este biserica preoților, ci e biserica tuturor credincioșilor ei; deci fiecare fiu al bisericii dator este să contribuie cu cuvântul și cu fapta pentru prosperarea ei.

Biserica, care dă fiilor-săi drepturi constituționale, cu tot dreptul așteaptă sprijinul efectiv al lor și mai ales a aceloră, pe cari biserica i-a distins cu încrederea sa alegându-i în corporațiunile bisericești.

Negreșit, că dela preoți cerem activitate pastorală intensă, cultură, pricepere, tact și zel apostolesc; însă nu e mai puțin adevărat, că fără concursul binevoitor și efectiv al poporului în general și în special al corporațiunilor bisericești, preoțimea singură, avizată numai la puterile ei, nici când nu va putea arăta rezultatele dorite.

Acesta este unul din motivele principale pentru cari s'a chemat la muncă și drepturi constituționale bisericești elementul mirean, ca reprezentant al poporului, ca împreună cu clerul să lucreze în bună înțelegere și dragoste creștinească pentru întărirea și prosperarea bisericii.

Credința bisericii ortodoxe nu este un sistem de filosofie, a cărui cerințe s'ar putea satisface prin maestria vorbelor și scrisului, prescriind tot mereu rețete morale pentru alții, ci este *viață*, care trebuie *trăită* cu duhul lui Hristos și după învățăturile Lui, fără considerare că cineva este preot sau mirean, căci numai în feliul acesta vom putea dovedi, că suntem fii credincioși ai bisericii și numai trăind o viață creștinească sub toate raporturile, vom putea crea o atmosferă sănătoasă și potrivită pentru educația religioasă morală a fiitoarelor generațiuni și fiitorilor cetățeni ai Statului român și numai în feliul acesta vom putea păstra și întări morala și unitatea sufletească a poporului român, care este garanța viitorului.

Domnilor deputați!

Trebuie să scot în relief și un alt moment însemnat.

Biserica noastră ortodoxă română nu este numai depozitara credinței și ritualelor bisericești, ci este și depositară sufletului și aspirațiunilor poporului român, a tuturor virtuților și energiilor morale, cari au dat putere și posibilitate poporului român să reziste veacuri de-a rândul atacurilor dușmane și să realizeze unitatea națională.

La Mărești, Oituz și Mărășești, a invins credința, puterea morală și unitatea sufletească

a poporului român formată de biserică și de umilii ei slujitori.

Credința și puterea morală creiază eroi și tot credința vie face istoria unui popor.

Aceasta o știu foarte bine și contrarii noștri. De aceea caută cu toate mijloacele, ca prin otrăvirea sufletelor, să slăbească credința, să micșoreze puterea morală a poporului român și să turbure conștiințele cu scopul vădit de a sparge blocul sufletesc al poporului român instrăinându-l de biserica străbună, care i-a fost, este și îi va fi: credința, idealul și viața sufletească.

Ne aducem aminte de declarațiunea făcută de un distins bărbat din Statul vecin, că: „Statul lui trebuie să ia parte la revoluțiile psihologice, cari vor duce mai curând sau mai târziu la *revizuirea operei de pace*”.

Revoluțiile psihologice sunt curente primordiale puse anume la cale, cari turbură conștiințele oamenilor.

Iată un motiv mai mult, ca să ne strângem rândurile în jurul bisericii noastre ortodoxe române, care a fost mama ocrotitoare și ingerul păzitor al neamului românesc, și să facem din biserica noastră o cetate puternică, inextinguibilă, un rezervoriu, un izvor nesecat de credință, morală virtute creștinească și energie națională, ca să putem păstra în veci ceace ne-au câștigat jertfa de sânge a celor 800 000 de eroi și să facem din România-Mare, o țară puternică cu un popor moral, cinstit, sănătos, indestulitor și fericit.

Nu mă îndoiesc, că Domniile Voastre, conști de importanța însărcinării, ce ați primit, ca reprezentanți legali ai clerului și poporului, Vă veți face datoria pentru apărarea și promovarea intereselor sfintei noastre biserici atât aici în sinod, cât și în afară de sinod.

Rugând pe bunul Dumnezeu să ne lumineze mintea cu duhul înțelepciunii, duhul înțelegerii și duhul temerii de Dumnezeu ca să putem satisface chemării noastre declar sesiunea ordinară a sinodului eparhial din anul 1925 deschisă.

Sinodul eparhial.

În anul acesta sinodul eparhial a fost convocat și condus cu tact și dibăcie de președintele consistorului nostru *Mihai Păcățian*. Vineri în 24 Aprilie s'a ținut consistor plenar, unde s'a primit rapoartele ce aveau să fie naintate sinodului, iar Sâmbătă, și-a ținut adunarea generală a fondului preoțesc, unde s'a

luat inițiativa ca ajutoarele văduvelor să fie ridicate față de anul expirat încă cu 100% și s'a cenzurat socoțile fondului preoțesc.

Sinodul eparhial a fost deschis în Dumineca-Tomei, în sala internatului de fete, prin vorbirea părintelui asesor Păcățian, pe care o publicăm în fruntea acestui organ. Ședințele a ținut până Marți seara la oarele 8, când a fost închise ședințele de președintele Păcățian prin o vorbire scurtă dar concisă. A răspuns dl Antoniu Mocioni mulțumind prezidiului pentru tactul și abilitatea cu cari a condus ședințele sinodului. Procesele verbale despre ședințele sinodului urmează în mod cronologic.

Ședința I.

S'a ținut în 26 Aprilie 1925, la orele 12, în sala de gimnastică a Internatului de fete, diecezan din Arad.

Președinte: P. On. Dn. *Mihaiu Păcățian*, asesor, preș. consistorial. Notar: *Traian Mager*.

Nr. 1. După asistarea la sfânta liturghie, împreună cu chemarea Duhului Sfânt și urmată de Parastas întru amintirea decedatului episcop, Ioan I. Papp, — deputații sinodului se întrunesc în timpul și locul arătat mai sus, — iar dl Președinte deschide sesiunea sinodului prin următoarea cuvântare, adânc simțită și urmărită cu viu interes din partea asistenței:

(Vezi Cuvântarea în pagina primă.)

Nr. 2. Conform §-lui 3 din Regulamentul afacerilor interne, prezidiul provoacă pe deputații: Dr. Stefan Cioroianu, Dr. Ioan Groza și Traian Mager să îndeplinească titlul de notar provizori.

Rămâne, ca procesul verbal al actualei ședințe, să conducă Traian Mager.

Nr. 3. La ordinul prezidiului se citește lista deputaților aleși. Sunt de față 53 deputați, cari își depun personal credinționalele, și anume: *Antoniu Ardelean, Dr. Teodor Babuța, Dr. Dumitru Barbu, Dr. Eugen Beleş, Dumitru Boar, Dr. Iuliu Borneas, Dr. Teodor Botiș, Dr. Teodor Burdan, Ioan Chera, Dr. Dimitrie Chiroiu, Ludovic Cioban, Dr. Aurel Cioban, Dr. Stefan Cioroian, Dr. Gheorghe Ciuhandu, Dr. Gheorghe Ciupe, Dr. Iuliu Coste, Dr. Eugen Costina, Dr. Aurel Demian, Pavel Dirlea, Lucian Gheorgheviți, Ioan Georgia, Ioan Georgescu, Procopiu Givulescu, Vasile Goldiș, Iuliu Groșorean, Dr. Ioan Groza,*

Adam Groza, Dr. Aurel Grozda, Dr. Cornel Iancu, Dr. Iuliu Ionescu, Dr. Sever Ispravnic, Dr. Ioan Jucu, Cornel Lazar, Dr. Paraschiv Licarețiu, Traian Mager, Fabriciu Manuilă, Dr. Mihai Mărcuș, Dr. Iustin Marșeu, Dr. Iustin Miron, Antoniu Mocioni, Iosif Moldovan, Mihaiu Păcățian, Vichentie Petru, Gheorghe Pleș, Iuliu Putici, Dr. Ioan Robu, Florian Roxin, Axentie Secula, Gherasim Sârbu, Simion Stana, Dr. Patriciu Țiucra, Traian Vățian și Constantin Lazar.

Șase deputați n'au fost de față, dar s'ua prezentat credinționalele prin alții, și anume: *Gherasim Andru, Dr. Aurel Cosma, Petru Ionașiu, Dr. Petru Ionescu, Mihaiu Lucața și Emanuil Ungurean.*

Nr. 4. În virtutea §-lui 6 din Regulamentul afacerilor interne, deputații se impart în patru secțiuni și anume:

a) Deputații cercurilor: Arad, Pecica, Curticiu, Chișineu și Șiria constituie secțiunea I. având a verifica pe deputații aleși în secțiunea II-a. Actele se predau deputatului Dr. Gheorghe Ciuhandu.

b) Deputații cercurilor: Radna, B.-Ineu, Cermeiu, Buteni și B.-Șebîș compun secțiunea II. având a verifica pe deputații din secțiunea a III. Actele se predau deputatului Ioan Georgea.

c) Deputații cercurilor: Hălmagiu, Gura-honț, Lipova, Birchiș și Belinț compun secțiunea III-a având a verifica pe deputații din secțiunea a IV. Actele se predau deputatului Cornel Lazar.

d) Deputații cercurilor: Balinț, Timișoara, Vinga, B.-Comloș și Toracul-mare constituiesc secțiunea a IV-a și vor verifica pe deputații din secțiunea I. Actele se predau deputatului Dr. Ștefan Cioroian.

Terminându-se prin aceasta agendele ședinței I. prezidiu anunță proxima ședință pe azi la 5 ore d. m. cu următoarea ordine de zi: verificarea protocolului ședinței prime, rapoartele secțiunilor verificătoare, constituirea sinodului, alegerea comisiunilor și prezentarea exhibitelor intrate la sinod. Cu această ședința se ridică la orele 1 d. m.

Acest protocol s'a cetit și verificat în ședința a III. din 27 Aprilie 1925.

Mihaiu Păcățian,
președinte.

Traian Mager,
notar.

Cuvânt de deschidere

la adunarea despărțământul Arad al asociației „Andrieu Șaguna“.

Onorată Adunare Generală!

Fatalitatea, care de multeori în viața omenească se arată atât de tristă, a decis ca adunarea despărțământului nostru din anul trecut să de curgă într-o atmosferă penibilă, storcând lacrimi din ochi și regrete din sufletele noastră.

Iancu Ștefănuț vrednicul și însufiețitul fost prezident al despărțământului nostru în ziua când trebuia să prezideze Adunarea generală, convocată de el însuși, era așezat pe catafalca așteptând să fie mutat la odihna lui vecinică.

Intr-o astfel de situație duioasă nu ne-a rămas altceva decât să reducem vastul program al adunării generale de atunci, la puncte sumare de ordin absolut oficial, efectuând constituirea din nou a despărțământului și a Cercurilor noastre religioase.

Votul S. S. lor. Voastre m'a așezat pe mine în scaunul prezidial ramas vacant prin decedarea mult iubitului nostru prezident.

În calitate de succesor al acestui vrednic Apostol, cel dintâi cuvânt mi-a fost trista datorie de al parenta în adunarea noastră generală de atunci; iar cel de al doilea mi-a fost promisiunea solemnă de-a urma calea apostolatului arătată — de vrednicul meu antecesor — întru îndeplinirea sublimii misiuni care-mi revenea în acest prea distins și onori fie loc ce mi-lăți încredințat.

Voința de-a munci în agrul sfânt, dragostea către Evanghelia Mântuitorului, cari m'au călăuzit, totodată m'au și ajutat să păstrez cuvântul promisiunii mele, dacă nici nu în măsură deplin mulțumitoare, cel puțin în măsura modeste lor mele puteri; precum și în măsura sprijinului care l-am primit din partea S. S. Vostre întru organizarea cercurilor religioase din despărțământul nostru.

Onor. Adunare Generală! Zilele din urmă au adus atât pentru noi preoții, cât și pentru întreaga obște creștină din dieceza Aradului o altă durere adânc simțită.

Bunul nostru Arhiereu și Episcop al Aradului Ioan I. Papp, a trecut la cele eterne...

Rodnica activitate pastorală al acestui înțelept cârmuitor al eparhiei sale este în cununată de recunoștința întregului Cler și popor din sub păstoria Sa.

Muncă neobosită și continuă, viață puritană și fapte bogate. Acestea confirmau caracterul aceluia care s'a mutat dintre noi, dar al căruia amintire va rămânea vecinică în mijlocul nostru, a fiilor săi sufletești.

Precum în rugăciunile sfinte cu adâncă evlavie pomenim numele lui rugând Cerescul Părinte să-l

așeze în locul mării Sale unde dreptii se odihnesc, așa și acum în semn de adâncă pietate față de acest bun Părinte, vă rog să dăm expresiune doliului nostru prin sculare în picioare zicând: „Dumnezeu să-l ierte și să-l odihnească“...

Onorată Adunare Generală!

Dacă zilele din urmă ne-au adus întristare și durere; prevedința divină a fost îndurată pentru noi aducându-ne și clipe de bucurie:

M. S. Sa Regele nostru Ferdinand I. carele era suferind în zilele din urmă, grație bunului Dumnezeu să însănătoșească spre bucuria tuturor supușilor săi. Să îndreptăm rugăciuni de mulțumită către Ceriuri și să-i urăm: Mulți ani Trăiască!

Înalt Preșența Sa Arhiepiscop și Mitropolitul nostru Nicolae, supus mai operațiuni medicale primejdioasă cu ajutorul lui Dumnezeu își recâștigă sănătatea spre marea bucurie a bisericii noastre ortodoxă.

Să-i urăm asemenea: Mulți ani trăiască!

Onorată adunare generală! — Iată-ne întruniți astăzi în semnul dragostei frățești, care ne leagă pe toți aceia cari în numele Mântuitorului, suntem chemați a sta în slujba sublimului ideal carele este desăvârșirea învățăturilor Evanghelice, sădirea lor în suflete și inimi înțeleghătoare.

Aceasta mare operă educativă carea este pusă în sarcina apostolatului nostru trebuie să fie îndreptată înainte de toate spre a pune în lumina-i adevărată idealul Creștinesc!

Acest principiu fundamental cred eu, că va trebui să ne conducă pre noi slujitorii altariului în toate manifestările noastre sociale; acest principiu se vede a fi îndrumător și în întreaga organizația noastră splendid întocmită a Asociației Clerului „Andrieu Șaguna“.

A aduce pe Creștin la acest culminant punct de înălțime morală când învățăturile primite vor pune în mișcare mintea și conștiința, iată rostul adevărat al nizuințelor noastre comune! A înțelege cu mintea, a simți cu inima, că sunt a lui Hristos, iată biruința! — iată lupta câștigată!

În acest sens cuvintele filosofului Montaigne sunt o prețioasă îndrumare pentru păstoria sufletești, când ne face atenți la greșala unora spunând: „noi ne îndeletnicim numai întru a umplea memoria și lăsăm mintea și conștiința deșerte“...

Admirabil să potrivesc aceste cuvinte a filosofului cu sfaturile adânc pătrunzătoare ale Ap. Pavel C. Corinth.: „Iar acum fraților de voi veni la voi vorbind în limbi, ce vă voi folosi, de nu vă voi comunica sau descoperire, sau cunoștință, sau profeție sau învățătură“?..

...„Așa și voi fiindcă răvniți daruri duhovnicești, căutați să le aveți în abundență spre edificarea bisericii“.

„Pentru aceea cel ce vorbește în limbi să se roage așa ca să poată fi explicat” — „în biserică voiesc mai bine a vorbi cinci cuvinte cu mintea mea, ca să învăț și pe alții, decât zece mii de cuvinte în limbă“...

Preocuparea noastră cea mai esențială va fi deci trezirea sufletului omenească din somnul ucigător!

Să-l deșteptăm, să-l aducem la viață, arătându-i abundența comorilor ascunse în el — și atunci, vom înțelege cât farmec are munca și apostolatul nostru în mijlocul turmei care ne este încredințată de-a o conduce la limanul fericirii la viața rodnică sufletească.

„Dintre toate neputințele omenești cea mai de tânguit este: somnul sufletului. Ce de oameni trec pe pământ fără a se deștepta niciodată”. (L. A. Martin trad. Negulici.)

* * *

Dacă am slăruit până aici — în cuvântul meu — a distinge adâncă însemnătate ce o are educația sufletească în viața noastră pastorală, știu, că nu am făcut nouă descoperiri a principiilor, teologice, ci m'am oprit la subiectul acesta, care la orice caz este chiar în zilele noastre de azi, de-o recentă actualitate.

Reacția distrugătoare a războiului încă nu a vindecat lumea din boala somnului sufletească. Ea, se resimte pretutindeni în lume, să se simte și la poporul nostru românesc. Iar dacă în trecut biserica ortodoxă a neamului nostru cu ajutorul apostolilor ei, a preoților ei venerabili — figuri simbolice a strășnicilor lupte naționale — au știut să trezească odată cu conștiința creștinească și sufletul românesc, a unci astăzi cu atât mai vârtos îi revine acestei biserici misiunea sfântă de-a consolida — prin trezirea acestui suflet creștinesc — interesele mari a neamului întregit între granițele sale etnice și contopit într'un singur trup și suflet: — a scumpului pământ Românesc!

Congresele noastre preoțești s'au ocupat și se ocupă necontenit cu descoperirea drumului care trebuie să-l urmărim noi păstorii sufletești întru ajungerea idealului sfânt de-a trezi sufletul la faptele din care rezultă fericirea însetată de fiecare muritor.

Asociația Clerului „Andrieu Șaguna” în relativ scurta-i activitate a produs considerabile succese pe acest vast teren de propagandă religioasă-morală.

Indrumările-i sănătoase au trezit conștiințe și ambiții au inițiat emulări cinstitute în sinul tagmei preoțești, ne arată necontenit icoana strălucită a Mântuitorului pe carea privindu-o o urmezi cu nespusă iubire; — iar mai presus de toate a trezit suflete cari vor fi menite să aducă o lume întreagă la adevărul, — atât de mult scrutat începând din depărtarea timpurilor până în prezent — la adevărul care ne învață a cunoaște ce este ținta finală a vieții omenești.

Dacă vom cerceta numai principiile fundamen-

tele ale vieții negreșit vom ajunge în labirintul milioanele de păreri filozofice.

Dar atunci când de-a dreptul ni-se pune întrebarea, care este ținta finală al acestei vieți?

Aristotele, Antisthene, Spenser, Kant, Schopenhauer, Nițsche ș. a., fiecare în alt chip își formulează principiile sale referitor la ținta vieții.

Din aceasta vâlmășală a ideilor ca din negura iernii cu putere străbat razele soarelui, ca să răsfire întunerecul: — chipul blând al Mântuitorului, se ridică superb și învingător. — „Intr'ânsul era viață și viața era lumina oamenilor“...

„Printr'ânsul deci, tot sufletul viază! Sufletul — carele este adevăratul izvor al virtuții.

Aceasta adâncă concepție despre Mântuitorul, sădită odată în inimile noastre și prin noi în inimile păstorilor noștri va trezi sufletele la o viață religioasă morală cu îndrumări sănătoase pentru îndărirea bisericii noastre ortodoxe române peste tot și în special pentru întărirea și consolidarea scumpei noastre Patrii: România întregită!

* * *

Onorată adunare generală! Am început cuvântul meu provocându-mă la dragostea frățească în semnul căreia ne-am întrunit aici. Am făcut-o aceasta îndepline conștiință, că numai bazându-mă pe acest principiu Evanghelic al iubirii vom putea ajunge la evanghelizarea vieții Creștinești în sensul arătat de mine în cele precedente și rostite, referitor la educația sufletului omenească.

— „Tot ce ne mișcă în ce este frumos, tot ce ne încântă în virtute, tot ce este bun, tot ce este eroic, se mărginește în aceasta vorbă Dumnezeiască: „Iubește pe Dumnezeu și pe oameni“...

Dumnezeu a pus morala în iubire — prin aceasta — sufletul va fi mare! (Negulici trad. L. A. Martin.)

Veniți să descoperim aceasta comoară de mare preț ș'atunci sigur, că lucrările noastre pentru cari ne-am întrunit astăzi vor fi încununat de succesul deplin și de roduri îmbelșugate.

Cu acestea Vă rog să primiți salutul meu de bineventare, iar adunarea generală a despărțământului nostru o declar de deschisă.

Ioan Ardelean,
președ. desp. Arad.

Cuvântarea D-lui Dr. Ion Lupăș
rostită în camera deputaților la 17 Febr. 1925 în
chestia patriarhiei.

(Urmare și fine.)

În chipul acesta socot, domnilor deputați, că patriarhia, care se înființează acum, ar putea să aducă mari servicii și creștinătății și însuși statului nostru, contribuind la ridicarea prestigiului său atât în afară de granițe, cât și înăuntrul granițelor teritoriului nostru, impunând respectul cuvenit acelor scaune mitropolitane, cari deși s'au dezvoltat sub regimuri streine, au fost totuși în stare să-și creeze așezări solide și încăpătoare, cari iată, pot servi acum drept temelie la noua legiferare constituțională-bisericască.

Oricine ar face o comparație, cât de fugitivă între starea în care se găsește azi mitropolia Ungro-Vlahiei sau a Moldovei și între a mitropoliei din Bucovina, sau din Ardeal, sau din Basarabia, va vedea că comparațiunea aceasta este în multe privințe — o spunem cu durere — în detrimentul celor două dintâi. Lucrul se explică însă prea lesne prin faptul că sub vechile regimuri streine, neavând noi posibilitatea de a ne afirma pe tereu politic, toate energiile noastre creatoare s'au concentrat numai pe câmpul activității bisericești, culturale, școlare și economice, pe când în vechile principate, ca și în vechiul regat, energiile cele mai de valoare au fost atrase totdeauna spre problemele politice de stat, care reclamau o rezolvare mai urgentă. Au rămas deci în serviciul bisericii numai energiile, pe care nu le-a angajat în deplină măsură statul. Pe de altă parte lipsind — după analogia, pe care am cercat a o schița la începutul acestei cuvântări, între dezvoltarea bisericească apuseană și între cea răsăriteană — lipsind, zic, din preajma centrelor noastre ierarhice din provinciile desrobite reprezentantul național al unei puteri politice, toată strălucirea s'a concentrat numai asupra reprezentanților bisericești, cari s'au bucurat de înaltă venerațiune înaintea propriilor lor credincioși în multe cazuri și înaintea streinilor, ca niște adevărați principii ai bisericii, fiind îmbrățișați cu toată căldura entuziasmului religios și național de către mulțimea credincioșilor.

Speranțele pe care românimea ardeleană le leagă acum de înființarea patriarhiei izvorăsc, domnilor deputați, în deosebi din postulatul cuprins în punctul al doilea al programului național-politic, pe care și l-a dat pe Câmpia Libertății în anul 1848. Mulțimile adunate acolo, după ce și-au exprimat în primul punct al programului, dorința și postulatul lor de a se bucura de independența națională în viața politică a statului, au spus în rândul al doilea, după sfatul lui Simion Bărnuțiu și al tovarășilor săi de idei, că națiunea română pretinde ca biserica sa națională, fără distincțiune de confesiuni, să fie liberă și independentă de oricare altă biserică streină. Și mai departe au spus că națiunea română cere „reînființarea sinodului anual cu deputați, clerici și mirenești”. Este deci în drept românimea ardeleană întreagă să vadă în înființarea patriarhiei realizarea, sau măcar un început de realizare al acestui program religios-politic din 1848. După ce în adunarea dela Alba-Iulia și-a înfăptuit la 1 Decembrie 1918 independența și unitatea națională-politică, acum își vede îndeplinită independența și libertatea bisericească, mai rămânând ca o problemă a viitorului unitatea bisericească integrală a tuturor fiilor poporului nostru.

Să sperăm că după dobândirea libertății și independenței nu va mai întârzia mult nici această unitate bisericească în cadrele căreia să se poată

afirma principiul suveranității naționale fără nici o știrbire, dându-ne puțința să revendicăm în concertul religios al popoarelor creștine locul ce ni-se cuvine ca unor elemente coordonate, iar nu subordonate autorităților bisericești străine. (Aplauze.)

România ardeleană mai are, domnilor, un motiv de bucurie deosebită prin faptul, că cel dintâi patriarh este un fiu răsărit din sânul țărânimii ardelene (aplauze prelungite), fiul țărănilor răpōsați întru Domnul, în cursul anului trecut. Însă vrednici să-i pomenim în această adunare, Gheorghe Cristea și Domnița, născută Coman din Toplița română. Iar părintele său sufletesc a fost un oier din Săliște, badea Ioan Hertja, care întâmplându-se cu afacerile sale economice în acele părți, a ținut pe pruncul evlavioșilor creștini Gheorghe și Domnița sub apa sfințită a botezului. (Aplauze.)

Amintesc acest amănunt biografic numai cu scopul de a învedera și cu prilejul acesta, ce comori sufletești de valoare sunt în sânul țărânimii noastre (aplauze prelungite).

Am convingerea ca, dacă țărâניה aceasta, va fi lăsată să se desvolte în libertate, eupă însușirile cu care este înzestrată de către Atotputernicul Dumnezeu, va da în viitor, statului și bisericii noastre, energii asemănătoare celor cari sălășuiesc în sufletul celui dintâiu patriarh român (aplauze prelungite).

Când înalt Prea Sfinția Sa, azi Prea Fericit Patriarh al tuturor Românilor, a pornit ca tânăr episcop în primăvara anului 1910, dela Sibiu, către Cransebeș, ca să-și ocupe scaunul episcopesc, calea lui a fost o adevărată cale de triumf. Smerenia mea, care păstora atunci poporul din protopopiatul Săliștei, mi-am permis să-i fac o urare, exprimând dorința să nu rămână prea mult timp în Banat, ci să se întoarcă cât mai curând la Sibiu ca să continue și să desăvârșească opera marelui Șaguna. Providența divină, ale cărei cărări sunt în adevăr nepătrunse de mintea omenească, a împlinit această dorință în măsură mai largă și mai generoasă decum a putut s'o exprime atunci, sus stăpânire străină, celce are profunda mulțumire de a putea vorbi astăzi în deplină libertate înaintea acestei adunări. Din Cransebeș înalt Prea Sfințitul Miron nu s'a întors la Sibiu ci a venit la București (aplauze prelungite și îndelung repetate).

Suntem însă mângâiați în convingerea că și scaunul patriarhal dela București, își va da toată silința, omenește posibilă, să aducă la îndeplinire idealul nemuritorului mitropolit Șaguna, prin orgenizarea pe baze deplin autonome, a întregii patriarhii românești (aplauze). Dorind să vedem înfăptuită cât mai curând această orgenizare, de încheiere țin să spun că gândul tuturor fraților noștri ortodoxi români de peste granițele țării, în special, al celor ge peste linia democrațională, care sfășie Banatul în două și care au făcut odinioară parte din turma păstorită de I. P. S.

Sa, este în acest moment îndreptat spre adunarea noastră. Toți așteaptă ca Inalt Prea Sfinția Sa, să nu-i dea uitărei, să-i cuprindă pururea în rugăciunile sale, să le trimită merinde sufletească, prin cărți bisericești, cum ne-au trimis și nouă în timpuri grele, marii Erarhi ai Țării Românești și ai Moldovei: Varlaam și Dosoftei, Teodosie Veștemeanul și Antim, ca și atâția alți urmași vrednici, cari au strecurat necontentit cartea românească peste toate granițele păzite de vameși străini (aplauze prelungite). Sper că va găsi mijloacele necesare pentru acest scop, fiindcă știu că are în sufletul său dragoste nestinsă pentru toți fiii poporului nostru. Prin dragostea cea sfântă, care se face tuturor toate, ca pe toți să-i mântuiască, va reuși să înlăture orice piedeci, pe cari vameșii ar cerca să i-le arunce în cale.

Inchei, domnilor, făcând urarea ca patriarhia noastră să fie sub conducerea Prea Fericitului Miron I, cât și sub a tuturor celor ce o vor cârmui după vreme, în toate împrejurările, un stâlp de întărire pentru statul român și o pârgie de înălțare morală pentru toți fiii poporului nostru (aplauze prelungite și îndelung repetate).

Societatea studenților academiei teologice din Arad.

Patronii: Dna și dnul V. Goldiș, fost ministru; Dna și dnul general R. Scărișoreană; Dna și dnul I. Georgescu, prefectul județului Arad; Dna și P. O. P. M. Păcățianu, asesor consist; Dna și dnul dr. T. Botiș, directorul academiei; Dna și dnul dr. I. Robu, primarul orașului Arad.

Invitare

Societatea Studenților Academiei Teologice din Arad cu deosebită onoare vă invită a participa la

Serbarea

ce va avea loc în Teatrul Orășenesc duminică, în ziua de 3 Mai a. c. orele 8 seara.

Serbarea va fi urmată de dans care se va începe la orele 9 seara în „Crucea Albă“.

Societatea Studenților Academiei.

Prețul de intrare: Loje mari parter și etaj I 300 Lei; Loje parter și etaj I 200 Lei; Loje etaj II 100 Lei; Fotolii: Stal I 70 Lei, Stal II 50 Lei, Stal III 30 Lei; Balcon etaj II: rând I 25 Lei, rând II, III, IV, V 20 Lei; Balcon etaj III: rând I 15 Lei, rând II, III, IV 10 Lei; Galerie 5 Lei; la serata dansantă: 50 Lei de persoană, 120 Lei de familie. — Intrucât fondul e destinat Centrului Studențesc Arad, suprasolviri se primesc cu mare mulțumită.

PROGRAM:

1. Cuvânt de deschidere, C. Necșuleșcu an. III.
2. Ceriurile spun (cor) de Davidov.
3. a) Sonata Pastorală a) de Beethoven, b) Valzer de Chopin executate A. Tacaciu an. III.
4. Serenadă (cor) de Marschner.
5. „Neam rău“ de H. Lecca recitată de N. Iliescu an II.
6. Ce te legeni codrule (cor) de Vorobchiewici.
7. Flaut, E. Georgescu an III.
8. Marșul Libertății (cor) de I. Vidu.

P A U Z Ă

DEZERTORUL

comedie tragică în 3 acte, de Mihail Sorbu.

Persoanele: Coana Casiope, D-ra Dora Neamțu; Aristia fata ei, D-ra Cornelia Siclovan; Silvestru, Gh. Vrapcea an. I; Herman, Tib. Suciuc an. II; Schwalbe, Const. Ninoiu an. II; Lică Chitaristul, A. Sinitean an. I.

Corul va fi dirijat de dl prof. At. Lipovan. Onor. public va fi distrat de muzica Militară.

Nr. 826-1925

Sibiu, 21 Aprilie 1925.

Circulară

adresată tuturor despărțămintelor „Asociațiunii“.

Se cade să ne aducem aminte în timpurile acestea grele de muncitorii noștri desinteresați, e cu cale să le strângem mâna și să le urăm și de aici înainte spro la lucru. Dacă este vorba să se îndeplinească o selecționare respicată a valorilor, mânuitorii condieului și artiștii dramatici, cari au răspândit graiul frumos și simțul față de ce este nobil, generos, sunt vrednici de toată lauda noastră. Lăudându-i pe ei ne subscriem nouă un atestat de bogăție sufletească.

Se împlinesc 25 de ani de când și-a început *cariera de actor dramatic* pe plaiurile noastre dl Zaharie Bârsan actualul director al „Teatrului Național“ din Bluj. Ce spinoasă carieră a avut! Cu câte obstacole a avut să lupte: piedeci puse de o cârmuire mașteră, greutăți aduse și din partea publicului nostru dela fără și de prin orașelele noastre.

De n'ar fi fost idealismu-i de aur n'ar fi putut persevera dl Zaharie Bârsan. A fost și este unul din lampadaforii, din purtătorii de lumină, a culturii noastre. In sutele de reprezentații date prin toate unghiurile Ardealului a contribuit ca inima să bată mai tare și ca gustul publicului să se ridice. Dela comedioarele inofensive, pentru diletanți, până la piesele grele, pline de probleme psihologice, dela „Teatrul Național“ — a trecut întreagă gama dramaturgiei pe dinaintea noastră.

Ca poet liric-visător, ca scriitor dramatic de talent, ca conducător de trupe teatrale bine înjghe-

bate — a adus dl Zaharie Bârsan un prețios serviciu nouă, tuturora.

De aceea *merită* să l sărbătorim.

Despărțământul Cluj al soc. noastre aranjează cu clujenii un *festival* la închiderea stagiunii teatrale, în seara de 3 Maiu 1925. Va fi o manifestație la care și celelalte despărțăminte ale noastre e de dorit să ia parte, dacă se poate prin câte un delegat, ca, pe lângă scrisoare centrului, care se va cefi din acest prilej, să fie de față cât mai mulți reprezentanți ai despărțămintelor.

Dl Zaharie Bârsan va întreprinde, după închiderea stagiunii, un *turneu* prin orașele noastre. Va fi o *datorie d'onoare* pentru fiecare oraș pe unde va juca, să-l primească cu dragostea obicinuită, dar să-i procure totodată și extraordinara plăcere de a-i umple sala până la ultimul locșor și de a-i tălmăci prin cuvinte delegaților noștri din despărțământ cât de mult ținem la acest ales al muzelor.

Centrul își va îndeplini datoria și pe calea publicistă, dând o deosebită atenție momentului prin publicarea în „*Transilvania*“ (Nr. 5.) a unei serii de articole și fotografii referitoare la mișcarea teatrală la noi, în ultimele două decenii.

Rugându-vă să stăruiti: 1. ca să fiți reprezentați la Cluj pentru ziua de 3 Maiu; 2. ca să fie bine primită trupa „Teatrului Național“ din Cluj în orașele pe unde trece și 3. ca să răspândiți „*Transilvania*“, în special numărul dedicat teatrului, vă salutăm cu toată stima,

In numele comitetului central:

Dr. Octavian Russu,
Vice-președinte.

Romul Simu,
secretar.

INFORMAȚIUNI.

Ministerul Agriculturii și Domeniilor — pentru promovarea agriculturii în țara românească și în interesul agricultorilor în special — au organizat cursuri de popularizare în agricultură.

La regiunea I agricolă aparțin județele: Caraș-Severin, Timiș-Torontal și Arad. — Reședința Regiunii e Băile-Herculane — vila St. Nicolae de lângă gară. Ear șeful acestei regiuni e subsemnatul.

Cursurile se încep cu data de 8 Mai.

Seria I dela 8 la 17 Mai pentru cheferiști.

- „ II „ 21 „ 29 „ „ codreni și silvicultori.
- „ III „ 1 „ 10 Iunie „ preoți.
- „ IV „ 13 „ 22 „ „ agronomi.
- „ V „ 25 „ 4 Iulie „ amatori.
- „ VI „ 10 „ 19 „ „ învățători.

Spre a putea satisface îndatoririlor, cu onoare vă rog. Domnule al prețuitei foi ce redigiați, să bine voiți a atrage atențiunea Onor. preoțimi doritoare a-și

insuși această frumoasă și rentabilă știință să-și înainteze subsemnatului cererile pentru primire, iar Ministerului Instrucțiunii pentru un ajutor de întreținere pe zi Lei 50.

Locuința va fi după putință în localul scoalei eventual la Hotelul „calul alb“ din Mehadia, plătinându-se acolo 10 Lei la zi.

Al. Mănciulescu: Povestiri. (Biblioteca *Semănătorul*, Arad, No. 72).

„Biblioteca *Semănătorul*“ se îmbogățește cu un nou volum; Povestirile dlui Al. Mănciulescu. Cele două povestiri *Ilie Ienicerul* și *Jupâneasa Domnica*, ne duc în lumea plină de furtuni a trecutului românesc. Scrise limpede și simplu, acestea frumoase povestiri nu trebuie să lipsească din nici o casă unde sălășluiește dragostea de neam și lege.

Se poate comanda dela Librăria Diecezană Arad. Prețul Lei 5. —

Gavril Todică: Urgiile naturii (Biblioteca „*Semănătorul*“ No. 69).

Dl. G. Todică, — un talentat și harnic popularizator al științei, — adună în aceasta broșură o samă de informații despre nenumăratele urgii deslănțuite de Natură asupra oamenilor în cursul vremilor.

Cu ajutorul acestei cărți luăm cunoștință de nepastele cele mai cutropitoare ce s'au abătut vre-odată asupra omenirii. Scrisă limpede, cartea D-lui G. Todică se cetește ca o cumplită poemă a dezastrelor.

De vânzare la Librăria Diecezană din Arad. Prețul Lei 5. —

AVIZ. Cu onoare aduc la cunoștință onoratului public și autorităților bisericești, că în Arad, str. Românului Nr. 7, am deschis un *birou tehnic de arhitectură*; construiesc orice planuri de casă, școli și biserici împreună cu devizele (preliminare) lor, mai departe execut colajonări de totfelul de lucrări de zidiri și întreprind totfelul de lucrări tehnice, clădiri etc.

Cu stimă:

Teodor Cioban,
arhitect.

Dr. MIRON HERETIU

fost asistent la clinica Dermato-Venerică din Cluj.

Specialist în boale de piele, genito-urinare și venerico-sifilitice. Microscopie, ultramicroscopie, analiza sângelui și a lichidului cefalo-rachidian. Electroterapie. Operațiuni de specialitate.

◀ URETROSCOPIE ▶

Consult: 2—4. d. m. ARAD, Bulev. Regina Maria No. 9. (Palatul Neuman). 4—5

Redactor responsabil: SIMION STANA asesor consistorial
Censurat: Prefectura Județului.